

A BKV múzeumok közlekedéstörténeti vetélkedője

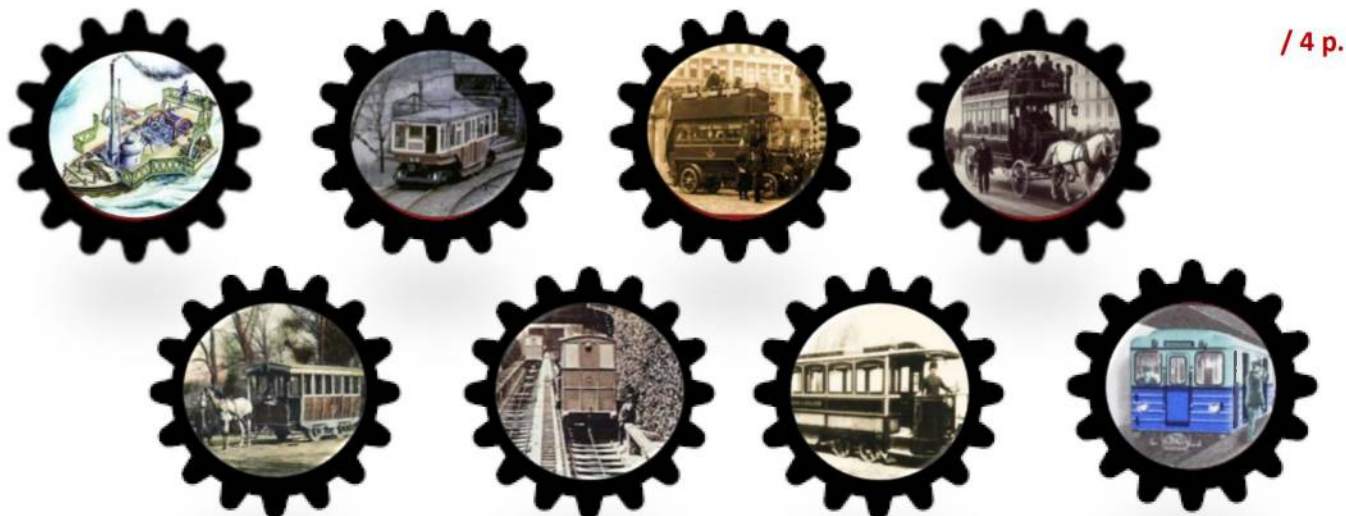
„FOGAS KÉRDÉSEK”
150 éves a budapesti fogaskerekű vasút

2024

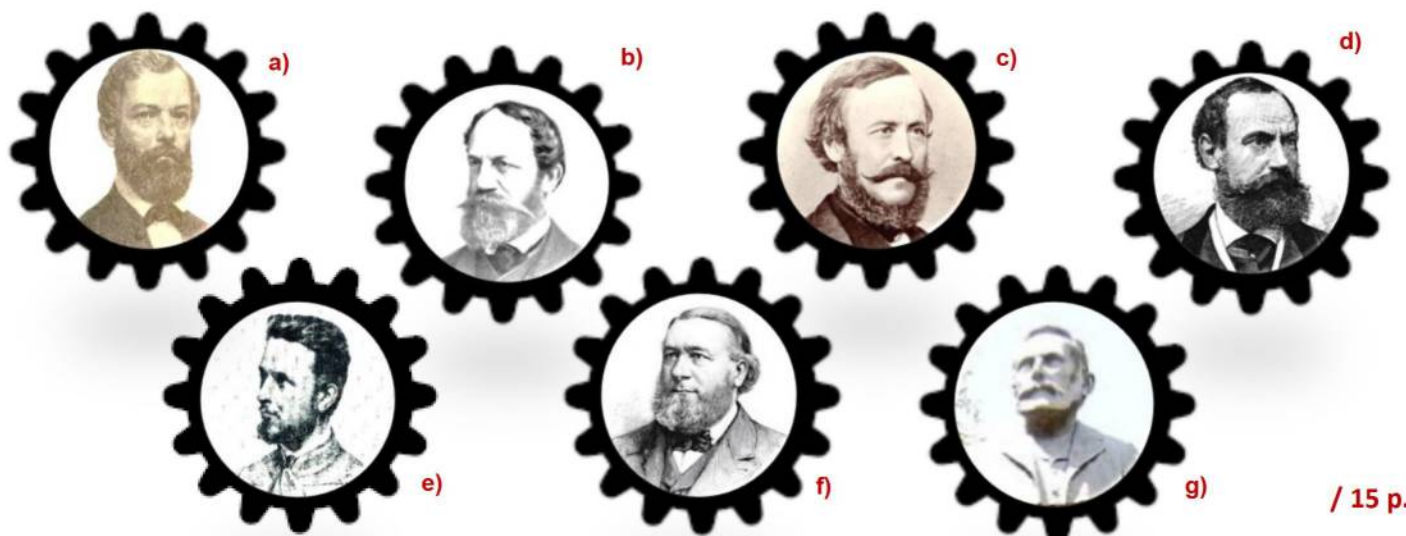
150 éve, 1974. június 24-én adták át Budapest különleges közlekedési eszközét, a korszak úttörő technikai megoldását alkalmazó fogaskerekű vasutat. Közlekedéstörténeti versenyünk feladatai idén ehhez az évfordulóhoz kapcsolódnak.

1. Az 1874-ben átadott fogaskerekű vasút előtt a városi közösségi közlekedés milyen járműveit vehették igénybe Budapesten? Karikázd be a megfelelő képeket!

2. A rövid ismertetések alapján nevezd meg a fogaskerekű vasút történetéhez kapcsolódó személyeket! Írd melléjük a megfelelő kép betűjelét is! Vigyázz, az egyik névhez nem tartozik kép!

1. A budapesti fogaskerekű vasút tervezője, kivitelezésének vezetője:
2. Elzászi mérnök, úttörő technikai megoldását alkalmazták a budapesti fogasnál is:
3. A Budai Hegypálya építtetője már 1870-ben, a budavári siklóvasút átadásának évében egy ún. tapadó kerekű hegyi vasútvonal megépítését javasolta a területre:
4. Az egyesítés előtti Buda utolsó polgármestere, ő kötött szerződést a fogaskerekű vasút építésére:
5. Közmunka- és közlekedésügyi miniszter, ő adott engedélyt a fogaskerekű vaspálya építésére:
6. Író, akinek szőlőbirtoka, villája volt a Sváb-hegyen. Részt vett az átadási ünnepségén, és „Egy tapodtat se nélkülem, míg fel nem vettetek arra a teaforraló masinátokra!” felkiáltással állította meg a már útjára indult fogaskerekű szerelvényét:
7. Egykori villájában vendéglőt rendezett be a fogaskerekűt építtető vasúttársaság, a megnyitáshoz kapcsolódó ünnepséget is itt tartották:
8. Tervei szerint készültek el a fogaskerekű svájci mintájú állomásépületei:

3. Válaszolj egy-egy számmal a feltett kérdésekre!

- 1) Európában hányadikként adták a hasonló elven működő személyszállító fogaskerekű vasutak között a budapestit?
- 2) Milyen hosszú volt az 1874-ben átadott budapesti fogaskerekű vasút?
- 3) Hány méteres szintemelkedést kellett leküzdeni átadásakor a fogaskerekűnek a két végállomás között?
- 4) Hány ülőhellyel rendelkezett eredetileg egy fogaskerekű személykocsi?
- 5) Melyik évben hosszabbították meg a fogaskerekűt a Széchenyi-hegyig?
- 6) Melyik évben került sor a vonal villamosítására?
- 7) Hány kilométer lett a meghosszabbított vonal?
- 8) Melyik évben vezették be a téli üzemet?
- 9) Milyen számjelzést kapott 2008-ban a villamosviszonylatok rendszerébe integrálódó fogaskerekű a főváros közlekedési hálózatában?
- 10) Hány megállója van napjainkban a fogaskerekű vasútnak?

/ 10 p.

4. Írd a megfelelő város nevét a meghatározások mellé!

- 1) Erre a hegycsúcsra vitték fel utasait az első európai fogaskerekű vasút:
- 2) A budapesti előtt mindössze néhány hónappal ezen a Bécs melletti településen adták át egy fogaskerekű vasutat:
- 3) Ehhez a – téli olimpiát is rendező – városhoz hasonlították a téli sportok kedvelői rendkívül jó adottságai miatt a fogaskerekű környezetét, a Széchenyi-hegyet:
- 4) Ebben a svájci városban gyártották a fogaskerekű első gőzmozdonyait:
- 5) Ebben az osztrák városban gyártották az 1973 óta közlekedő SGP szerelvényeket:

/ 5 p.

5. Totó

Melyik országokban működött Európában fogaskerekű vasút a budapestit megelőzően?

1. Svájc, Ausztria
2. Ausztria, Németország, Olaszország
- X. Svájc, Franciaország

Milyen színűek voltak a fogaskerekű első személykocsijai?

1. piros
2. sárga
- X. zöld

Milyen nemzetiségű volt a budapesti fogaskerekű vasút tervezője, kivitelezésének vezetője?

1. magyar
2. angol
- X. svájci

A fogaskerekű vasút eredetileg turistavasútnak készült. Az év melyik időszakában közlekedett?

1. április 15. és október 15. között
2. április 15. és szeptember 15. között
- X. június 1. és augusztus 31. között

Mikor bonyolított teherszállítást a budapesti fogaskerekű vasút?

1. indulásától a II. világháborúig
2. az 1920-30-as években
- X. a II. világháborútól napjainkig

1961-ben a fogaskerekű járműveire került fel először a KN jelzés. Mit jelentett?

1. kizárólag nappal közlekedik
2. kizárólag napijeggyel közlekedik
- X. kalauz nélkül közlekedik

/ 6 p.

6. Kitől és melyik irodalmi műből származnak a fogaskerekű vasúthoz kapcsolódó alábbi idézetek?

/ 10 p.

A) :

„S mikor végre fölértünk a csúcsra, ahol kis korcsma előtt vadgesztenyelugasban vidám turisták üritgették a habzó söröspoharakat: mennydörgő katonazenét dobott felénk a szél, s mi elmerengve néztük, hogy kapaszkodik lassan-lassan utánunk a hegyoldalon a fáradt vén fogaskerekű.”

B) :

„S a budai hegyeken, hol az előtt alig volt élet, most pompás nyaralók sorai mellett fut el a fogaskerekű vasút s nagyszerű vízvezeték ontja vizsugarait az üde kertekre; a mi harminc évvel ezelőtt még mind a költő ábrándjának látszott csupán.”

C) :

„B. a Fogaskerekűnél szállt ki, a még hátralevő utat gyalog tette meg, szoktatni akarta magát a szabad mozgáshoz, mielőtt a feleségével találkozik. ... Átellenben, valamivel hátrébb, egy divatáruüzlet kirakatában egy keskeny tükröt pillantott meg. Egy ideig álldogált előtte, aztán továbbment. Minthogy a Pasaréti úton sok volt az ember, egy gyalogösvényen, mely egy tenispálya mellett a domboldalra vezetett fel, átvágott a Herman Ottó útra.”

D) :

„Nem bírom tovább ezt a megújuló, kényszerű erőlködést, hogy ezeket a képeket jól levetítsem. Kivánszorgok a fogaskerekűig. Leülök az állomáson. Dénes talán jön már a következő vonattal, híreket kapok, mert újságot sem olvastam három napja. Arra is gondolok, nem lehet a tompa, tespedő napokat folytatni a Havas-komplexummal: dolgozni kellene, délután majd diktálok Dénesnek.”

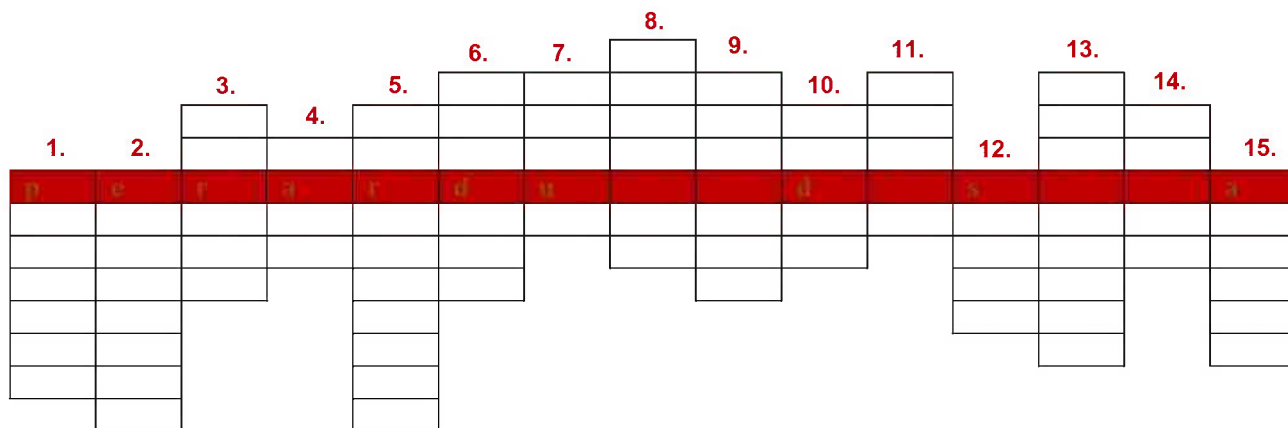
E) :

*„Már sötét van. A fogaskerekű szabadság-hegyi megállójánál, a taxiállomáson sorakoznak a kocsik. A sofőrök cigarettáznak, beszélgetnek. A sötétkék ruhás fiú előbukkan.
– Kiskocsit – mondja.
Sofőr lép el a többitől, nyitja az első ajtót, de a fiú hátra ül.
– Hová megyünk?
– Margitszigeti Nagyszálló.
Robog a taxi. A fiú előredől a sötét kocsiban.
– Ott lakom – mondja. – Holnap Egyiptomba utazom. Édesapám nagykövet Washingtonban.”*

7. A fogaskerekű vasút vonalán számos nevezetességet fedezhetünk fel. Milyen egykori vagy ma is működő épületet, intézményt ismersz fel a képeken?

8. Keresztrejtvény.

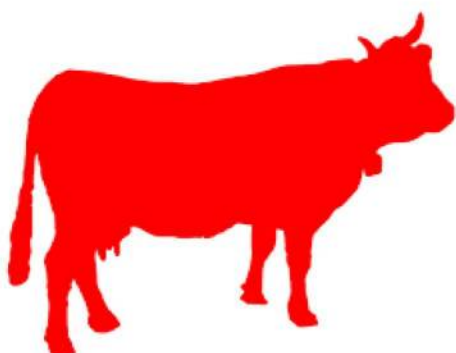
1. A fogaskerekű tervezője által megálmodott híd Esztergomot ezzel a várossal köti össze.
2. Ilyen rétnek nevezték korábban városmajori végállomás területét.
3. Ilyen nyomtávú sínpályát építettek a fogaskerekű vasútnak.
4. Ebben a hazai gyárban készültek a villamosított vonalra az új, Rowan-rendszerű szerelvények.
5. A fogaskerekű vasút egyik végállomása.
6. Ilyen benzinmotorral felszerelt sínautóbuszok közlekedtek a fogas vonalán az 1920-as években.
7. Az 1973-as felújítás során a korábbi Riggenbach-fogaslétra helyett ilyen rendszerű fogaslécekre tértek át.
8. Ehhez a kirándulóhelyhez terveztek szárnyvonalat kiépíteni, de végül csak a Széchenyi-hegyi vonalhosszabbítás valósult meg.
9. Már az átadás utáni időkben ennek a zugligetből induló közlekedési eszköznek a menetrendjével hangolták össze a fogaskerekű menetrendjét.
10. Az 1920-as években egy nemzetközi versenyek megtartására is alkalmas szánkópályát alakítottak ki a fogaskerekű vasút mellett. Gyakran így is nevezték ebben az időben a szánkót.
11. 1929-ben ilyen rendszerű, villamos üzemű szerelvények váltották a régi gőzmozdonyok vontatta kocsikat.
12. Ilyen színűek voltak a villamosított vonalra készült Rowan-rendszerű szerelvények.
13. Így nevezik a fogaskerekű hegyről lefelé történő haladását.
14. Ilyen színűek a ma is közlekedő SGP szerelvények (a fehér mellett).
15. A korábbi Gyöngyvirág utcai megállót erről az utcáról nevezték át.

A megfejtés:

Hogyan kapcsolódik a fogaskerekű történetéhez?

/ 17 p.

9. Hogyan kapcsolódik az alábbi rajz a fogaskerekű történetéhez? Írd le néhány mondattal!

/ 3 p.

RÉSZTVEVŐK ADATAI

Résztevő iskola: _____

címe: _____

e-mail címe: _____

telefonszáma: _____

Csapattagok neve:

1. : _____

2. : _____

3. : _____

Felkészítő tanár: _____

Kapcsolattartó:

neve: _____

e-mail címe: _____

telefonszáma: _____

Ö: / 78 p.